

Demokratisk digitalisering

Vedtatt av SVs landsstyre 2. juni 2024

Den raske utviklingen av teknologi gir oss flere muligheter for å tenke nytt når det kommer til å levere og administrere offentlige tjenester. Digitalisering er med på å effektivisere, gjøre det enklere og mer tilgjengelig for folk flest å ta i bruk offentlige tilbud. Kunstig intelligens (KI) er en teknologi som er i rask utvikling. Vi ser at denne teknologien kan bidra med å automatisere komplekse oppgaver, forutse trender og gi bedre beslutningsstøtte. Digitalisering gir rom for innovative løsninger og kostnadsbesparelser, i tillegg til at det øker tilgjengeligheten og brukervennligheten. KI er en enorm bidragsyter i møte med dagens og framtidens komplekse utfordringer. KI bør brukes av samfunnet til å løse viktige utfordringer, og ikke forbeholdes de som kan betale mest. I bruken av KI må hensynet til energibehov og naturavtrykk vektlegges.

Teknologi bidrar til å løse mange problemer og utfordringer, men det bringer også med seg avveininger som må vurderes før det blir implementert. En særlig utfordring er at KI implementeres uten tilstrekkelig hensyn til etikk, personvern og sosiale konsekvenser. Manglende bevissthet vil resultere i bias, bekymringer knyttet til datasikkerhet og misbruk av sensitive opplysninger. Tidligere hendelser har vist at KI kan føre til diskriminering og ulik vektlegging, og dermed kan algoritmene forsterke allerede eksisterende ulikheter.

SV vil motarbeide digital diskriminering. Derfor må det etableres tydelige bestillinger for bruk av KI i offentlig sektor. I utviklingen av offentlige, digitale systemer må også brukerne av det offentlige være involvert. Målet for bruk av KI i offentlig sektor skal være å sikre bedre og mer effektiviserte tjenester fra det offentlige. Tillitsvalgte og ansatte må inkluderes i beslutningsprosesser knyttet til KI-bruk, og det må sikres tilgang til omskolering når gamle oppgaver erstattes av nye.

KI-taleassistenter blir stadig mer avanserte. Det er viktig at folk kan bruke norske dialekter og samiske språk når de snakker med KI-taleassistenter, enten det er på jobb eller på fritiden. Myndighetene må sikre at det blir utviklet gode og åpne språkmodeller og KI-assistenter, som forstår og svarer på bokmål, nynorsk og de samiske språkene.

For at KI og dataene den bruker skal være tilgjengelig, må vi sikre at vi ikke låser oss til proprietære systemer, men bruker programvare med åpen kildekode. Det er slik programvare det meste av verdens databruk kjører på i bunn. De store multinasjonale selskapene som Google, Microsoft og Apple bruker åpen kildekode for å få laget sine produkter og tjenester, og som de senere krever milliarder for i betaling, samtidig som de låser oss inne i sine systemer. Programvare med åpen kildekode løser dette.

SV er bekymret for at en ukoordinert og rask oppskalering av bruk av KI i det offentlige vil gi private tilbydere en uforbeholden og ikke-målrettet plass i det offentlige. Det er derfor viktig at en har god forståelse for hvilke mål en skal oppnå ved bruk av ulike KI-verktøy, og det må gjøres grundige vurderinger på hvorvidt det er private aktører som kan levere de beste verktøyene som ivaretar dataene og personvernet i det offentlige på en tilstrekkelig måte.

Kunstig intelligens utgjør en betydelig opphavsrettslig, kunstnerisk og økonomisk utfordring for kunstnerpopulasjonen på alle kunstfelt. Utnyttelse av opphavsrettslig materiale i trening av

KI-modeller i både offentlig og privat regi må kompenseres hvis verk blir brukt til trening, og det må etableres systemer for vederlag ved kommersiell utnyttelse av slike modeller.

SV mener:

- At offentlig sektor har et stort potensial for bruk og utvikling av kunstig intelligens, og vi er positive til økt bruk av teknologien.
- At innsamling, lagring og bruk av data må håndteres på en sikker måte og klare retningslinjer bør etableres i tillegg til at personvern hensyn ivaretas.
- At beslutningsprosessene er transparente og tilgjengeliggjort for offentligheten, og at ansatte og tillitsvalgte blir involvert i beslutninger om hvorvidt og hvordan KI skal brukes.
- Initiere internasjonalt samarbeid med andre land i bruken og utviklingen av åpen kildekode, med sikte på å dele ressurser, kunnskap og beste praksis.
- At det må etableres et råd eller tilsyn for å overvåke bruken av algoritmer i offentlig sektor.
- At beslutninger gjort av KI skal kunne ettergås i tilfeller KI tar feil ved å etablere en klageinstans/ombud.
- At det må etableres klare retningslinjer for ansvarsfordeling for å være beredt hvis KI tar feil beslutninger.
- At kildekode som eies og forvaltes av offentlig sektor skal være åpen og tilgjengelig for offentligheten.
- At det må etableres en egen offentlig skytjeneste og utvikle egen infrastruktur.
- Opprette et kompetansesenter for åpen kildekode, som skal se på hvordan vi i større grad kan bruke åpen kildekode i staten, på skolene, i administrasjonene og i forsvaret.
- På sikt å kunne gjøre at hovedregelen i det offentlige skal basere seg på åpen kildekode.
- At man må redusere bruken av eksterne tjenester, og bygge opp et kompetansenettverk innad og på tvers av offentlige virksomheter.
- At det offentlige må øke kunnskapen om KI blant sine ansatte for å bevisstgjøre om teknologiens muligheter og begrensninger.
- At ansatte sikres tilgang til omskolering når gamle oppgaver erstattes av nye.
- At det settes av midler til kompetanseheving i offentlige virksomheter som tar KI i bruk og at planer for kompetanseheving gjøres i tett samarbeid med de ansattes organisasjoner.
- Utforske og implementere nye kompensasjons-modeller, slik som royaltyordninger for KI-genererte verk basert på bruk av spesifikke kunstneres verk.
- At det må stilles krav til eksterne tilbydere av digitale tjenester brukt i det offentlige til hvordan de kan bruke, lagre og videreføre data samlet inn av den offentlige bruken.
- Det må utvikles norske og samiske språkmodeller som utvikles og driftes som en nasjonal fellesløsning og infrastruktur.
- At regjeringen følger opp anbefalingene fra ekspertgruppen på generativ kunstig intelligens.